

Osobnosti českých bankovek

Doporučená délka lekce: 45 minut
Uspořádání třídy: skupiny po 2-4 žácích

Počet žáků: 30
Autor: Michael Stefan

Návaznost lekce: bez vazeb na probírané učivo

Použité metody: brainstorming, skupinová práce, časová osa

Výukové cíle lekce:

C1) Žák analyzuje české bankovky, případně dohledá chybějící informace o osobnostech (životní data, dílo a oblast působení, gender, symboly avers a revers)

C2) Žák zhodnotí přínos vybraných osobností českých dějin

C3) Žák navrhne osobnost či jiný námět k užití na bankovce a zdůvodní svůj návrh

Plnění očekávaného výstupu RVP G:

- vysvětlí *emancipační hnutí národů i jednotlivých společenských vrstev; vymezí místo utváření českého novodobého národa v tomto procesu, včetně jeho specifických rysů*
- *charakterizuje smysl historického bádání*
- *popíše určující procesy a události, uvede významné osobnosti (starověkých) dějin*

Seznam materiálu:

- Materiál pro učitele
- Materiál pro žáka – pracovní tabulka s časovou osou pro poznámky
- Doplňkový materiál pro lekci – vytištěné kopie českých bankovek (nejsou součástí přílohy)

Zdroje a rozšiřující četba:

- Web České národní banky: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/>
- Kolínová, Alena: *Příprava vydání nových bankovek* in: Hrdá, Alena a Kolínová, Alena a kol.: *Bankovky a mince České národní banky 1993-1994*. Česká národní banka, Nuga, 1994.

Komentář k lekci:

Hodina stojí na analýze současných českých bankovek (včetně již neplatných hodnot). Přistupujeme k nim coby předmětům posilujícím národní identitu, a tedy politickým a kulturním objektům.

Hodina není vázána na konkrétní učivo RVP, lze ji zařadit libovolně. Vhodné se jeví její užití pro ozvláštňení výuky, nebo na úvod či konec školního roku.

Historie a dějepis se v rámci lekce ukazují jako prakticky upotřebitelné disciplíny, protože usilují o vysvětlení a porozumění nesamozřejmé každodenní skutečnosti.

Hodina dává velký prostor pro aktivizaci žáků. Nejprve se zjišťuje dosavadní povědomí, následuje hledání chybějících informací, žáci sami přicházejí s vlastním návrhem, který mají zdůvodnit – nabádáme k argumentaci. Mají-li žáci hledat chybějící informace je nutné zajistit vhodné zdroje nebo přístup k internetu. Určitou atrakci představuje manipulace byť s kopiemi bankovek – nutno připravit předem.

Struktura lekce

Evokace:

Problémová otázka: *Zamysleli jste se někdy nad tím, kdo, co a proč zdobí naše současné bankovky?*
Učitel na úvod stručně seznámí žáky s historií českých bankovek – jejich tvůrce Oldřich Kulháněk, doba vzniku, platnost apod.

Třída je rozdělena do skupin. Úvodní aktivita: Pokuste se podle paměti sepsat hodnoty českých bankovek a příslušné vyobrazené osobnosti. Společná kontrola správného přiřazení.

Uvědomění si významu:

Úkol 1: Učitel na tabuli napne prádelní šňůru a několika tahy vytvoří časovou osu (rok 1000 až 2000, čára co 100 let). Skupiny obdrží kopie bankovek a pokusí se je připevnit na osu buďto dle poznatků nebo tipem (C1a).

Úkol 2: Brainstorming, celo-třídní práce – učitel (nebo vyvolaný žák) doplňuje bokem k časové ose podle pokynů žáků informace o osobnostech bankovek: životní data, zaměstnání, oblast působení, (volitelně revers bankovky) (C1a). Žáci mohou totéž činit do vlastního pracovního listu. Chybějící informace žáci poté v čtyřčlenných skupinách společně dohledají a doplní do svých pracovních listů (alternativně možno zakázat užívání wikipedie) (C1b). Společná korekce a doplnění informací na osu.

Po čase učitel střídavě vyzývá skupiny, aby doplnily chybějící informace. Poté pokládá další dotazy:

- Jaké oblasti působení jsou zastoupeny nejvíce a které naopak chybí?
- Jak je to s genderovou vyrovnaností osobností? Proč tomu tak je?
- Existuje nějaké dlouhé období dějin, které nemá svého zástupce?
- Souhlasíte s výběrem osobností? Proč byly vybrány právě tyto osobnosti? Které považujete za dostatečně reprezentativní, které byste raději nahradili jinou osobností? (C2)

Úkol 3: Každá skupina žáků navrhne dle vlastního uvážení 1-2 osobnosti, které by rády viděly zpodobněné na bankovkách. V krátkém medailonu každou osobnost představí a zdůvodní, proč vybrali právě ji (C3). Při této samostatné práci mohou žáci využít dostupné učebnice, literaturu, internetové připojení, poradit se s učitelem.

Skupiny představí své osobnosti. Jména jsou zapsána na tabuli, popřípadě též na časovou osu.

Reflexe:

Celé třída hlasováním (zvednutím ruky) dává preferenční body představeným osobnostem. Každý student může udělit až 3 hlasy. Cílem je demokraticky zvolit 3 nejoblíbenější osobnosti.

(Možno rekapitulovat formou Pětílístku.)

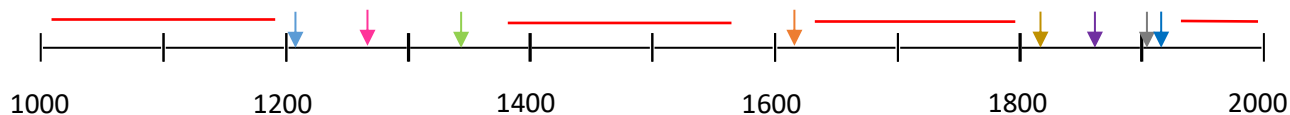
Žák dle svého postoje samostatně vyplní na základě náplně celé hodiny:

- První řádek je jednoslovný popis námětu = téma
- Druhý řádek odpovídá dvěma slovy na otázku: Jaké je téma? (obvykle dvě přídavná jména).
- Třetí řádek vyjadřuje třemi slovy děj/činnost tématu.
- Čtvrtý řádek je věta o čtyřech slovech (sloveso může chybět).
- Poslední řádek je jednoslovná asociace nebo synonymum k tématu.

Zbude-li čas – úvahové otázky pro volnou diskuzi:

- Je pro vás důležité, co je na bankovkách zpodobněno?
- Co jiného, jaké motivy by bylo možné dát na státní bankovky?
- Jak vypadají eurové bankovky nebo bankovky nejbližších států?

Materiál pro učitele

Bankovka	Osobnost	Data	Zaměstnání	Oblast působení
20,-	Přemysl Otakar I.	1155-1230	panovník	politika
50,-	sv. Anežka Česká	1211-1282	řeholnice	náboženství, kultura, politika
100,-	Karel IV.	1316-1378	panovník	politika, literatura
200,-	J. A. Komenský	1592-1670	biskup, pedagog	pedagogika, náboženství, literatura, filosofie
500,-	B. Němcová	1820-1862	spisovatelka	literatura
1000,-	F. Palacký	1798-1776	historik, politik, spisovatel,	historie, filosofie, politika, literatura, kultura
2000,-	E. Destinnová	1878-1930	pěvkyně, spisovatelka	kultura (hudba)
5000,-	T. G. Masaryk	1850-1937	státník, vědec, učitel	politika, filosofie

5x politika, 4x literatura, 3x filosofie, 3x kultura, 2x náboženství, 1x historie; 3 ženy a 5 mužů

Chybějící oblasti působení: věda, lékařství, vynálezci, sportovci, malíři, filmaři...

Známa data, události a fakta pro zařazení do přibližného období:

Přemysl – 1212 – Zlatá bula sicilská
 Anežka – nejmladší dcera Přemysla
 Karel IV. – 1348 – zakladatelský rok
 Komenský – 1620 – Bílá hora, nucený exil
 Němcová – v roce 2020 se slaví 200 let výročí od narození
 Palacký – 1848 – psaní do Frankfurtu, revoluční rok
 Destinnová – přelom 19. a 20. st.
 Masaryk – prezident první republiky 1918

Příklady návrhů osobností: Václav Havel, Milada Horáková, Jan Patočka, Otto Wichterle, Jaromír Jágr, Emil Zátopek, Milan Kundera, Emil Filla, Vladimír Remek, Karel Gott, Antonín Dvořák, Rafael Kubelík, Josef Pekař, Karel Kryl, Miloš Forman, Jiří Menzel, Prokop Diviš, Jaroslav Heyerovský, František Křižík, Viktor Kaplan, Alois Mucha, Petra Kvitová...

Jiné motivy bankovek: státní symboly, umělecké styly; umělecká díla, literární hrdinové; města; přírodní krásy, řeky, hory; instituce – Akademie věd, univerzity, soudy, Senát; alegorie ctností; večerníčkové postavy, filmy...